

પૂજ્ય ગુરુદેવે બંને બેનોના સમ્યગ્દર્શન માટે
કરેલી કસોટી

પૂજ્ય ધ્વેનશ્રી ચંપાધેન તથા પૂજ્ય ધ્વેન
શાન્તાધેનને પૂછેલા પાંચ સોનેરી પ્રશ્નો.

પૂજ્ય બેનશ્રી તેમજ પૂજ્ય બેન-બંનેને સમ્યગ્દર્શનનું પરિણમન થઈ ગયું...અર્પૂર્વ આત્મિક નિ:શંકતા જાગી, આનંદનું સ્વસંવેદન થયું...અને શ્રી ગુરુકૃપાનું આ કળ હોવાથી પરમ ભક્તિપૂર્વક પૂજ્ય ગુરુદેવ પાસે તે વાત રજૂ કરી.

સંવત ૧૯૯૧ સોનગઢ-પૂજ્ય બેનશ્રી પૂજ્ય બેનની પાંત્રતા માટે પૂજ્ય ગુરુદેવને પૂરો વિશ્વાસ એટલે તેમના સમ્યગ્દર્શનની વાત જોકે પૂજ્ય ગુરુદેવને બેઠી તો ખરી-તે વાત !! “અસ્તિત્વમાં” તો લીધી; - પાણ આ પહેલાં અમુક જીવોને ખોટી ભ્રમણાથી સમ્યક્ત્વની કલ્પના થઈ ગયેલી, તે કારણે પૂજ્ય ગુરુદેવે ખાસ બંને બેનોની પરીક્ષા પાણ કરી.

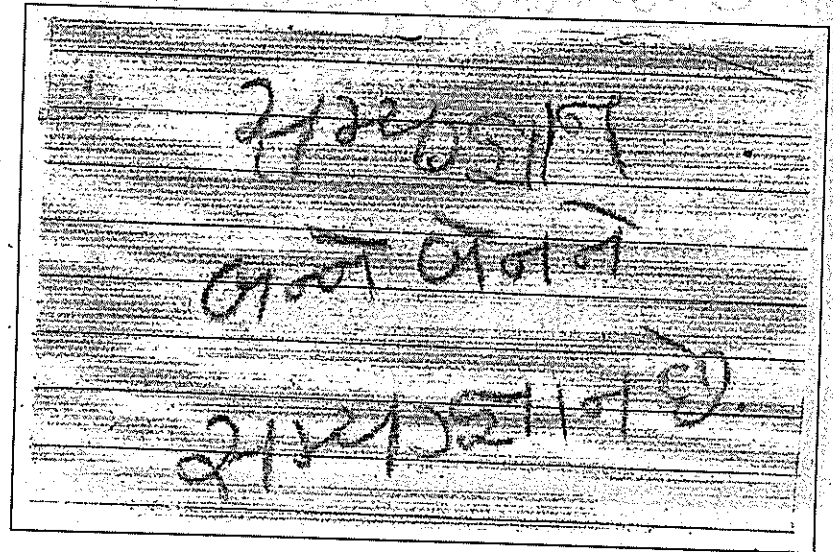
લગભગ એક વરસ સુધી ઘણા ઘણા પ્રકારથી છણાવટ કરીને પૂજ્ય ગુરુદેવે પરીક્ષા કરી છે...પાણ પૂજ્ય બેનોને તો આત્માની નિ:શંકતા જ હતી...આત્મા પોતે જ સમ્યગ્દર્શનનો સાક્ષી હતો...એટલે તેમને તો સંદેહ, ભય, કે મૂંઝવાણ થતી ન હતી. છેવટે એમ કહ્યું કે “હમણાં નહિ તો કાળક્રમે તેની મેળે આ વાત બેસશે.” પૂજ્ય ગુરુદેવે કહ્યું કે : “આ વાત બહાર (મારી પાસે) આવી એટલે હવે બધોય ખુલાસો કરવો પડશે”... આમ ખૂબ જ લંબાણપૂર્વક કસોટીકાળ ચાલ્યો...

છેવટે પૂજ્ય ગુરુદેવે છેલ્લી કસોટીરૂપે પાંચ પ્રશ્નો લખી મોકલ્યા, અને તે પ્રશ્નોના જવાબ બંનેને જુદા જુદા બેસીને લખવા કહ્યું, વળી તે જવાબમાં શાસ્ત્રોની શૈલીથી નહિ પાણ આત્માને સ્પર્શીને તે જવાબ દેવાના હતા...

બંને બેનોએ ગુરુ આજ્ઞા માથે ચડાવીને, અંતરમાં ડૂબકી મારીને આત્માના ભાવો ખોલી ખોલીને એવા ચૈતન્ય સ્પર્શી જવાબો લખ્યા કે...કે તે વાંચીને પૂજ્ય ગુરુદેવને પાણ આશ્ચર્ય થયું...અને બંને બેનો કસોટીમાંથી પાર ઊતર્યા...પાસ થયા !! ગુરુદેવે ધન્યવાદપૂર્વક તેમની શ્રદ્ધાનો સ્વીકાર કર્યો...

આ કસોટીની પૂર્ણાહૂતિ થતાં પૂજ્ય બંને બેનોને પાણ ઘણો હર્ષ થયો, અને તે મંગલમય પ્રસંગની કાયમની યાદગીરી માટે પૂજ્ય ગુરુદેવે પોતાના હસ્તાક્ષરે જે પાંચ પ્રશ્નો લખેલાં તે ચાંદીની ફેમમાં કોતરાવ્યાં.

બ્ર. હરિભાઈ

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ બંને બેનોને પૂછેલા
પાંચ પ્રશ્નો તેઓશ્રીના
હસ્તાક્ષરોમાં

સદનં ॐ ચિદાનંદ

૧. અગુરુ લઘુની વ્યાખ્યા શી રીતે કરી શકો છો ?
૨. જ્ઞાન સવિકલ્પ છે તો અનુભવ વખતે સવિકલ્પ કઈ રીતે છે તેની ઘટના કઈ રીતે છે.
૩. સર્વજ્ઞની વ્યાખ્યા તમારી ભાષાથી કેવી રીતે થઈ શકાય છે ?
૪. બીજા વેદાંતાદિ કરતાં જિનનું જુદાપણું મુખ્ય મુદ્દા સહિત શું માન્યતામાં છે ?
૫. આત્મ આનંદ અને નિર્વિકલ્પતામાં ભેદ અથવા કાળનું આંતરું શું છે તે પ્રશ્ન પાંચો તરવ નવાબ સાય ન સખવા સર્વોચ્છ પદો તમારી ભાષાથી કઈ રીતે કરો છો, બન્ને એ જુદું જુદું સખવું.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ બંને બેનોને પૂછેલા
પાંચ પ્રશ્નો

સદજ ॐ ચિદાનંદ

- ૧ અગુરુ લઘુની વ્યાખ્યા શી રીતે કરી શકો છો ?
- ૨ જ્ઞાન સવિકલ્પ છે તો અનુભવ વખતે સવિકલ્પ કઈ રીતે છે તેની ઘટના કઈ રીતે છે ?
- ૩ સર્વજ્ઞની વ્યાખ્યા તમારી ભાષાથી કેવી રીતે થઈ શકાય છે ?
- ૪ બીજા વેદાંતાદિ કરતાં જિનનું જુદાપણું મુખ્ય મુદ્દા સહિત શું માન્યતામાં છે ?
- ૫ આત્મ આનંદ અને નિર્વિકલ્પતામાં ભેદ અથવા કાળનું આંતરું શું છે ?

બંને એ જુદું જુદું સખવું.

પૂજ્ય બેનશ્રી ચંપાબેન દ્વારા લખાયેલા ઉત્તરો

(પ્રશ્નો વાંચીને તરત જ ગુરુદેવની આજ્ઞા પ્રમાણે સૌથી પ્રથમ આ પ્રશ્નનો જવાબ લખાયો છે.)

(પૂજ્ય ગુરુદેવે :- આત્મ આનંદ અને નિર્વિકલ્પતામાં ભેદ અથવા કાળનું આંતરું' વિષે પૂછેલ)

ઉ. (૧) પાંચમા પ્રશ્નનો બહેનશ્રી ચંપાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

નિર્વિકલ્પતા નિર્વિકલ્પ સ્વભાવે વેદાય છે ને આત્મ-આનંદ આનંદ સ્વભાવે વેદાય છે; માટે બંનેમાં ભેદ છે. આત્મા એકરૂપ અભેદ છે. જે ક્ષણે નિર્વિકલ્પતા પ્રગટે છે તે જ ક્ષણે આત્મ-આનંદ પ્રગટે છે. માટે બંનેમાં કાળનું અંતર નથી; બંને એકરૂપ અભેદ છે માટે.

(પૂજ્ય ગુરુદેવે:- 'અગુરુલઘુ' વિષે પૂછેલ)

ઉ. (૨) પહેલા પ્રશ્નનો બહેનશ્રી ચંપાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

શુદ્ધ પરિણામે પરિણમેલા દ્રવ્યના અગુરુલઘુસ્વભાવ વિષે એમ સમજાય છે કે પોતાના સ્વભાવથી બહાર નહિ જતા-સ્વરૂપમાં રહીને-દ્રવ્યના અનંત સ્વભાવોમાં, કોઈ સ્વભાવમાં બીજા સ્વભાવ કરતાં (તારતમ્યતારૂપે) તથા એક સ્વભાવના એક અંશમાં સહજ સ્વભાવે તારતમ્યતારૂપે સહજ પરિણમવાને કારણે કોઈ ગુણની વિશેષતા, કોઈની હીનતા, તથા ગુણના કોઈ અંશની હીનતા, કોઈની વિશેષતાપણે દ્રવ્ય પરિણમતું હોવાથી પરિણમન વધી જવાને કારણે ગુણ વધી ગયો

દેખાય છે, અંશો વધી ગયા દેખાય છે; પરિણમન ઘટી જવાને કારણે અંશો ઘટી ગયા દેખાય છે. પરિણમનસ્વભાવ કોઈ અદ્ભૂત છે. ગુણ-પર્યાય સર્વ અભેદ છે. હિનાધીકતાએ પરિણમવું તે દ્રવ્યનો સહજ સ્વભાવ છે. વિભાવ પરિણામી દ્રવ્યના પરિણમનની હીનાધિકતા પર-નિમિત્ત ને કારણે થાય છે, ઉપાદાનપણે પોતે સ્વતંત્ર પરિણમે છે.

અગુરુલઘુસ્વભાવ ન્યાય રીતે પૂરો આવતો નથી. સ્પષ્ટપણે આવતો નથી, છતાં જે પ્રકારે યથાશક્તિ આવ્યો છે તે પ્રકારે લખ્યું છે.

(પૂજ્ય ગુરુદેવે:- 'અનુભવ વખતે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા' વિષે પૂછેલ)

ઉ. (૩) બીજા પ્રશ્નનો બેનશ્રી ચંપાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

નિર્વિકલ્પતા વખતે ચૈતન્યદ્રવ્યના ભિન્ન ભિન્ન સ્વભાવોના અદ્ભૂત - કેલી સ્વરૂપે - તરંગો ઉછળી રહ્યા છે; તેનું વેદન, તેનું જાણવું, તે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા છે.

અનુભવ વખતે દ્રવ્યનું જુદા જુદા સ્વભાવે ક્રિયાત્મકપણું તથા જુદા જુદા પ્રકારે ક્રિયાત્મકપણું, તે પરિણમનનું જ્ઞાનમાં સહજ નિર્વિકલ્પપણે વેદન તે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા સમજાય છે. એકરૂપ-એકકાર વેદન છતાં પણ અનેકતાનું વેદન તે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા છે; તે અનેકતાનું વેદન જ્ઞાન દ્વારા જાણાય છે તે જ્ઞાનનું સવિકલ્પપણું છે. ભેદરૂપ વિશેષ પર્યાયને જાણનાર જ્ઞાન છે. નિશ્ચયથી દ્રવ્યપિંડ અભેદ સ્વરૂપે પરિણમે છે, છતાં પણ ભેદ-અવસ્થાએ વ્યવહારથી પરિણમે છે.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ:- 'સર્વજ્ઞની વ્યાખ્યા' વિષે પૂછેલ)

ઉ. (૪) ત્રીજા પ્રશ્નનો બેનશ્રી ચંપાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

સ્વપર પ્રકાશક સ્વભાવવાળું જ્ઞાન, પોતાની સંપૂર્ણ તરંગરૂપ પર્યાયમાં સહજ પરિણમીને, સ્વ-સ્વભાવમાં કુદરતી તથા કુદરત પ્રમાણે પરિણમે છે, તેનું નામ સર્વજ્ઞતા.

બાહ્યથી પરજ્ઞેયોને જાણવાં છતાં અભ્યંતરમાં પોતાની જ જ્ઞાનતરંગરૂપ પર્યાયમાં પરિણમે છે. કુદરતી જ્ઞાતા પોતે કુદરત પ્રમાણે પરિણમે છે. બાહ્ય કુદરત બીજાં દ્રવ્યો; અભ્યંતર કુદરત પોતે સંપૂર્ણ પર્યાયમાં પ્રગટ પરિણમે છે, જ્યાં કોઈ અંશ અધૂરો નથી, જ્યાં સ્વલક્ષ (સ્વ-ઉપયોગ) પૂર્ણ પરિણમીને જ્ઞાનનું સ્વપર-જ્ઞાયકપણે પૂર્ણ પરિણમવું તેનું નામ સર્વજ્ઞતા.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ:- 'વેદાંત કરતાં જિનનું જુદાપણું' વિષે પૂછેલ)

ઉ. (૫) ચોથા પ્રશ્નનો બેનશ્રી ચંપાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

વેદાંત એકલી શુદ્ધતા અને અભેદતાને માન્ય રાખે છે; તેથી અખંડ સ્વભાવોનું ગ્રહણ થતું નથી. વિભાવ-પરિણામીપણું સર્વથા નહિ સ્વીકારતાં સ્વભાવમાં આવવાનો પ્રયત્ન રહેતો નથી.

વેદાંતી એકાંત શુદ્ધતાને માનતા હોવાથી રત્નત્રય પરિણતિને સ્વીકારતાં નથી; અંતરની સાધકદશા તેને પ્રગટ થતી નથી. એકાંત શુદ્ધતા સ્વીકારતાં હોવાથી બીજા પડખાની અશુદ્ધ પરિણતિને સર્વથા સ્વીકારતાં નથી.

વેદાંત ને જૈનનો મુખ્ય ભેદ

વેદાંત એકાંતે અભેદતા તથા શુદ્ધતા માન્ય રાખે છે તે યથાર્થ નથી. જૈન કોઈ અપેક્ષાએ, ભેદ તથા અશુદ્ધતાની માન્યતાની અપેક્ષા સહિત, અભેદ દષ્ટિ તથા શુદ્ધ-દ્રવ્યદષ્ટિને સ્વીકારે છે. તેમાં શુદ્ધ દષ્ટિની મુખ્યતા તે યથાર્થ છે; તેથી યથાર્થ સ્વાનુભૂતિ થાય છે, ચૈતન્યનું અનુપમ સ્વરૂપ પ્રગટ થાય છે.

વેદાંતની માનેલી એકાંત શુદ્ધતા તે યથાર્થ નથી. તેની માનેલી એકાંત અભેદતા તે યથાર્થ નથી. સ્વ અને પર એમ બે દ્રવ્યો હોવા છતાં 'જગતમાં બીજા દ્રવ્યો જ નથી' એમ તેની માન્યતા છે. પર્યાયરૂપ ભેદદષ્ટિને સ્વીકારતાં નથી, અથવા દ્રવ્યનો પરિણામન-સ્વભાવ હોવા છતાં તે સ્વીકારતાં નથી.

યથાર્થ જ્ઞાન હોય તો જ ભેદજ્ઞાન અને શુદ્ધ પરિણતિ પ્રગટે છે. પર્યાયને (વેદાંત) નહીં સ્વીકારતાં દ્રવ્યના આખંડ સ્વભાવનું ગ્રહણ થતું નથી. દ્રવ્ય અને પર્યાય-બંને પડખાનું ગ્રહણ થતું નથી; તેથી એની માનેલી એકાંત શુદ્ધતા પણ સત્ય ઠરતી નથી.

-----x-----x-----

પૂજ્ય બેન શાન્તાબેન દ્વારા લખાયેલા ઉત્તરો
(પ્રશ્નો વાંચીને તરત જ ગુરુદેવની આજ્ઞા પ્રમાણે સૌથી પ્રથમ આ પ્રશ્નનો જવાબ લખાયો છે.)

(પૂજ્ય ગુરુદેવ 'અગુરુલઘુની વ્યાખ્યા શી રીતે કરી શકો છો ?')

ઉ. (૧) પહેલા પ્રશ્નનો બેન શાન્તાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

દ્રવ્યની જે હાનિ વૃદ્ધિ સ્વરૂપે પર્યાય પ્રાણમે છે, છતાં પણ તે મૂળ સ્વરૂપે હાનિ વૃદ્ધિરૂપે નહિ થતાં, તેમાં જે એકકારપણું ઊભું છે તે અગુરુલઘુ સ્વભાવ.

બાકી અગુરુલઘુ સ્વભાવની વિશેષ સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા થવા તરફ લક્ષ પહોંચતું નથી. અનુભવમાં જ્ઞાન સવિકલ્પ ક્યા પ્રકારે છે, તેની જે વ્યાખ્યા આવી છે, તેમાં અગુરુલઘુ સ્વભાવની વ્યાખ્યા સમાય છે. પણ તેમાંથી અગુરુલઘુ સ્વભાવની વ્યાખ્યા વિશેષ સ્પષ્ટ જુદી પાડવા તરફ લક્ષ પહોંચતું નથી.

પરમ પુસ્ત્ર શ્રી સદ્ગુરુના જ્ઞાનનું લક્ષ જ્યાં જ્યાં પ્રાણમે છે તે સર્વ કાર્યોમાં અથાગ ઉપકાર જ હોય છે. પરમ પુસ્ત્ર શ્રી સદ્ગુરુદેવને અને તેમના પરમ ઉપકારને વારંવાર નમસ્કાર છે.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ:- 'જ્ઞાન સવિકલ્પ છે તો અનુભવ વખતે સવિકલ્પ કઈ રીતે છે તેની ઘટના કઈ રીતે છે?')

ઉ.(૨) બીજા પ્રશ્નનો બેન શાન્તાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

આત્માના નિર્વિકલ્પ અનુભવ વખતે જ્ઞાયક જ્ઞાયક સ્વરૂપે પ્રગટ ઉપયોગપાણે સહજ પરિણમે છે. તે વખતે જ્ઞાતા દ્રવ્યમાં પ્રગટપાણે કોઈ “અચિંત્ય ને અદ્ભૂતતાએ” જુદી જુદી જાતના સ્વભાવ સ્વરૂપે જુદી જુદી અવસ્થાના જુદા જુદા તરંગો અને જુદી જુદી રમત સ્વરૂપે કોઈ “અદ્ભૂતતાએ” આત્મ દ્રવ્ય પ્રાણમી રહ્યું છે. તે બધા સ્વભાવો અવસ્થા અને તરંગોને જ્ઞાન જાણે છે, તે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા છે. અંતર્મુહૂર્તની અનુભવ સ્થિતિમાં જ્ઞાયક દ્રવ્યમાં

ઉપર લખ્યા મુજબ જુદી જુદી જાતના અવસ્થા અને તરંગો જાણે જાણે પ્રાણમે છે. તે બધી અવસ્થા અને જાણવા સ્વરૂપે જ્ઞાનમાં જ્ઞાનની જે નવી નવી અવસ્થા સહજ પ્રાણમે છે તે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા. જ્ઞાનની અવસ્થા અને બીજા બધા ગુણોની અવસ્થા એકી સાથે પ્રાણમે છે. અનુભવમાં કર્તા ક્રિયા અને કર્મ જે પોતાના છે, તેમાં જ્ઞાનગુણનું પરિણમન થઈને જે જ્ઞાનની નવી અવસ્થારૂપે કાર્ય આવે છે. તે પણ જ્ઞાનની સવિકલ્પતા છે. પોતાની જ્ઞાનની નવી અવસ્થાને બીજા ગુણોની નવી અવસ્થા જાણવારૂપે જે જ્ઞાનનું કાર્ય આવે છે તે જ્ઞાનની સવિકલ્પતા.

વીતરાગ સ્વરૂપને નમસ્કાર

શ્રી સતપુરુષોને નમસ્કાર

પરમ ઉપકારી જ્ઞાનનિધિ કહાન-ગુરુદેવના

ચરણોમાં નમસ્કાર.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ ‘સર્વજ્ઞની વ્યાખ્યા તમારી ભાષાથી કેવી રીતે થઈ શકાય છે’ ?)

ઉ. (૩) સૌ- પ્રથમ પ્રશ્નનો બેન શાન્તાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

જ્ઞાન ઉપયોગનું પરલક્ષે પરિણમન સર્વથી સર્વથા પ્રકારે છૂટીને જ્ઞાન ઉપયોગનું જ્ઞાન ઉપયોગપાણે અખંડ સહજ પ્રગટ પ્રત્યક્ષ સ્વરૂપે પ્રાણમી જવું તે સર્વજ્ઞપણું અથવા જાજ્વલ્યમાન જ્યોતિ સ્વરૂપે અખંડ જ્ઞાતા દ્રવ્યને તેના સર્વ ભાવોને પ્રત્યક્ષપાણે એકી સાથે પ્રગટપાણે જાણવા અનુભવવારૂપ સહજ જ્ઞાનઉપયોગનું પરિણમવું તે સર્વજ્ઞતા.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ:- 'બીજા વેદાંતાદિ કરતાં જિનનું જુદાપણું મુખ્ય મુદ્દા સહિત શું માન્યતામાં આવે છે' ?)

ઉ. (૪) ચોથા પ્રશ્નનો બેન શાન્તાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

જૈન છ દ્રવ્યને માન્ય રાખે છે ને તેના નિમિત્ત-નૈમિત્તિક સંબંધરૂપ ભાવને પણ માન્ય રાખે છે. ત્યારે વેદાંત એક જ દ્રવ્યને માને છે. ને એક જ દ્રવ્યને માનતા નિમિત્ત-નૈમિત્તિક સંબંધરૂપ ભાવનો નિષેધ થઈ જાય છે. તેનો નિષેધ થતાં નૈમિત્તિકરૂપ જે દ્રવ્યનો સ્વભાવ તેનો નિષેધ થાય છે. અને સ્વભાવનો નિષેધ થતાં દ્રવ્ય વસ્તુનો નિષેધ થાય છે. એટલે જૈનના અભિપ્રાયમાં વસ્તુ દ્રવ્યનું અખંડ અસ્તિત્વ રહે છે. ત્યારે વેદાંતના અભિપ્રાય પ્રમાણે દ્રવ્યની સ્વાધીનતા વિગેરે બધું ઊડી જાય છે. એટલે વસ્તુ સ્વભાવની કંઈ પણ વ્યવસ્થા કે મર્યાદા રહેતી નથી. તેમ પર દ્રવ્યનું નિમિત્ત પામીને આત્મદ્રવ્યની પર્યાય વિકારપણે પ્રારંભે છે. તેને પણ વેદાંત માનતા નથી. ને વિકારને અવિકારપણે માને છે. એટલે અવિકાર પર્યાયપણે પ્રારંભવાનો તેનો પુરુષાર્થ ઉપડી શકતો નથી. એટલે તેના અભિપ્રાય પ્રમાણે તેને સંપૂર્ણ કાર્ય સિદ્ધ થઈ શકતું નથી, અને તે સંપૂર્ણ સુખને અનુભવી પણ શકતા નથી.

અને જૈન પરદ્રવ્યના નિમિત્તે આત્મદ્રવ્યની જેમ ને જેટલાં અંશે વિકાર પર્યાય થાય છે, તે પ્રમાણે તેને માન્ય રાખે છે. એટલે અવિકાર પર્યાય પ્રારંભવાનો તેનો પુરુષાર્થ ઉપડી શકે છે. એટલે તે સર્વ કાર્ય સિદ્ધિને પણ પહોંચી શકે છે, અને તે સંપૂર્ણ સુખને અનુભવી પણ શકે છે. માટે જૈનનો અભિપ્રાય સત્ય છે.

અને વેદાંતનો અભિપ્રાય તે સત્ય નથી. આ રીતે વેદાંત અને જૈન જુદા પડે છે. વેદાંત આત્માને સર્વથા શુદ્ધ માને છે. અને જૈન પણ દ્રવ્ય દૃષ્ટિએ સર્વથા શુદ્ધ માને છે, એટલે તે અપેક્ષાએ સાધારણ રીતે બેય એક છે તેમ કહી શકાય. પણ વેદાંત શુદ્ધ માને છે તે શુદ્ધનું યથાર્થ સ્વરૂપ સમજ્યા વગર શુદ્ધ માને છે. ત્યારે જૈન છે તે શુદ્ધ, યથાર્થ સ્વરૂપ સમજીને શુદ્ધ માને છે, માટે તે રીતે પણ જૈન અને વેદાંત જુદા પડે છે.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ:- 'આત્મ આનંદ અને નિર્વિકલ્પતામાં ભેદ અથવા કાળનું આંતરું શું છે' ?)

તે પ્રશ્ન વાંચી તરત જવાબ આવે તે લખવો. સર્વોત્કૃષ્ટપણે તમારી ભાષાથી કંઈ રીતે કરો છો. બંનેએ જુદું જુદું લખવું.)

ઉ. (૫) પાંચમાં પ્રશ્નનો બેન શાન્તાબેન દ્વારા લખાયેલ ઉત્તર.

(આ પ્રશ્ન વાંચીને તરત લખાયેલો છે. ૧૯૯૩ માગશર માસ સોમવારે પાંચથી લખવાની શરૂઆત થઈ તેમાં આ પહેલો લખાયો છે.)

જે વખતે આત્મ ઉપયોગ પર લક્ષ્યથી છૂટી પોતાના જ્ઞાયકમાં એકાકાર નિર્વિકલ્પ ઉપયોગે પ્રારંભે છે, તે વખતે જ ખરો આનંદ અનુભવાય છે. ઉપયોગનું નિર્વિકલ્પપણે પ્રારંભવું ને આનંદનું અનુભવવું તે બેય એક સાથે જ થાય છે. તેમાં કાળનું આંતર કંઈ જાણાતું નથી.

આત્મ ઉપયોગ ત્યારે નિર્વિકલ્પપણે હોય છે ત્યારે જ ખરો

આનંદ ને ખરું સુખ વેદાય છે, જે ખરો આનંદ ને ખરું સુખ ત્યારે કે જ્યારે આત્મ ઉપયોગ નિર્વિકલ્પપાણે હોય ત્યારે, હવે તેમાં ભેદ તો શું કહેવો. પાણ તેમાં સ્વભાવ ભેદ અપેક્ષાએ ભેદ લઈએ તો લઈ શકાય.

બાકી તો અભેદ એકાકાર પ્રણમે તેમાં ભેદ તો શું કહેવો.

આ પાંચે પ્રશ્નોના ઉત્તર : શ્રી સદ્ગુરુ પ્રતાપે યથાશક્તિ પ્રમાણે લખ્યા છે.

જો મનુષ્ય જન્મની કિંમત ન કરી તો તે રાખ થઈ જશે. મનુષ્ય જન્મ મોંઘેરો છે - ઊંચો છે. મનુષ્ય જીવનમાં શુદ્ધાત્માની પ્રાપ્તિ કરી લે એ જ મનુષ્ય જીવનનો સાર છે.
બીજો ભવ હવે ન મળે તેવું બીજા વાવી દે.

પૂજ્ય બેન સાથે તત્ત્વ ચર્ચા

પ્રશ્ન:- ઉપયોગને અંદર વાળવા સાથે વિકલ્પ પાણ આવી જાય છે. ૧.

ઉત્તર:- જ્ઞાયક તરફ જ ઉગ્ર પુરુષાર્થ છે, વિકલ્પમાં બહુ ધ્યાન નથી, ત્યારે એ વિકલ્પ ફોતરા જેવા લાગે. વિકલ્પ આવે તો ખરા પરંતુ તે કસ વગરના છે. આ કસવાળો પોતે બેઠો છે ને તે કસવાળો દેખાય એટલે બીજા વિકલ્પ રહે જ નહિ.

પ્રશ્ન:- સમ્યગ્દર્શન પામવા પહેલાં બહુ પુરુષાર્થ કર્યો હતો તો કેવા પ્રકારનો પુરુષાર્થ કર્યો હતો ? ૨.

ઉત્તર:- પુરુષાર્થ તો ઘણો કર્યો, શાન્તિથી નીંદ કરી નથી, નીંદ આવે જ નહીં, નીંદર આવતાં બેઠું થઈ જવાય અને મારો જ્ઞાયક મારો જ્ઞાયક એમ થતું હતું. એ દશા જ્યારે પ્રગટ થઈ ત્યારે એકદમ બધું જુદું ને જુદું થઈ ગયું. એવો આનંદ અને ઉછરંગ આવતા એમ થયું કે ભવનો પાર આવી ગયો-બેડો પાર થઈ ગયો. ગુરુદેવ કેવી રીતે ભેદજ્ઞાનમાં ઊભા છે તે ભેદજ્ઞાન જાણતાં જાણાયું. આખું ઉથલ-પાથલ થઈ જાય. જેમ કોઈ રસ્તે જતા હોઈએ ને માર્ગ સૂઝે નહીં તો કેવી મૂઝવાણ થાય, એમાંથી માર્ગ (રસ્તો) દેખાય તો કેટલો આનંદ થાય, તેમ આ મોક્ષમાર્ગની સડક જ મળી ગઈ. હવે આપણા હાથમાં દોરી આવી ગઈ, હવે ચિંતા નથી.